

РАДМИЛО Н. МАРОЈЕВИЋ¹
УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ
КАТЕДРА ЗА СЛАВИСТИКУ

СПЕЦИФИЧНИ ТИПОВИ ГЛАГОЛСКИХ РИЈЕЧИ (на *ірађи Њеіошевоі Шћейіана Малоі*)

САЖЕТАК. У овом раду² разматрају се: (1) имперфективни глаголи с дијалекатском алтернацијом *-áva-/-àj-*, (2) перфективни глаголи у фонемској структури карактеристичној за имперфективне глаголе, (3) глаголи с аблативним префиксима *у-* и *по-* и (4) глаголи с прозодијским диференцирањем облика и значења. У раду се примјењује поредбена анализа с *Горским вијенцем*, *Лучом микрокозма* и другим Његошевим дјелима.

КЉУЧНЕ РИЈЕЧИ: Петар II Петровић-Његош; спјев *Шћепан Мали*; спјев *Горски вијенац*; спјев *Луча микрокозма*.

ПРИСТУП

0. У уводном поглављу овога рада потребно је објаснити насловне компоненте у њему, прецизирати предмет расправе и указати на историју питања тамо гдје је има.

Његошево дјело именује се изворним пјесниковим насловом *Шћейан Мали* јер је препозицију „Лажни цар“ додао приређивач

¹ radmilo@mail.ru

² Рађено у оквиру научног пројекта „Пјесничка дјела Петра II Петровића-Његоша у оригиналу и руским преводима“ Института за славистику и филологију Паневропског универзитета Апеирон у Бањој Луци.

Рад је примљен 30. априла 2020, а прихваћен за објављивање на састанку Редакције Зборника одржаном 6. јула 2020.

првог издања, Андрија Стојковић (Маројевић, 2019, стр. 13–16), као што је пјесми *Ноћ скуйља вијека* додата, туђом руком, препозиција „Парис и Хелена или“ (Маројевић, 2017, стр. 628–632). Испред изворног наслова додали смо атрибут *Њејошевој* (Шћепана Малог) зато што постоји са истим насловом приповијест Стефана Митрова Љубише.

Умјесто термина *īlaīol* у наслову користимо синтагму *īlaīolске ријечи* јер је глагол у ужем и правом смислу само систем личних глаголских облика, који имају конјугацију као тип промјене и лице као граматичку категорију, а у ширу парадигму глагола укључују се, прије свега, инфинитив и радни глаголски придјев.

(1) Реконструкцију захтијевају, прво, имперфективни глаголи с дијалекатском алтернацијом *-áva/-àj-* [види т. 1], чија интерпретација нема посебну историју питања ако се не рачунају погрешне лексикографске обраде у *Речнику Њејошева језика*.

(2) Реконструкцију захтијевају, друго, глаголи с адлативним префиксима *у-* и *йо-* [види т. 2]. Њима је посвећена прва студија у серији „Пјеснички језик Његошев“ на 36. Научном састанку слависта у Вукове дане 2006. године, чији је први дио објављен наредне године у зборнику радова са скупа (Маројевић, 2007а), а други у часопису *Српски језик* (Маројевић, 2007б).

(3) Реконструкцију захтијевају, треће, перфективни глаголи у имперфективном руху [види т. 3]. Њима је посвећена друга студија у серији „Пјеснички језик Његошев“ на 37. Научном састанку слависта у Вукове дане 2007. године, која је наредне године и објављена у зборнику радова са скупа (Маројевић, 2008).

(4) Реконструкцију захтијевају, четврто, глаголи с прозодијским диференцирањем облика и значења, с коријенима *-сиј-*, *-виј-* и *-грис-* [види т. 4–6]. Историја питања лексичког (и лексикографског) описа ових глагола отпочиње овим чланком (и припремљеним за штампу критичким издањем *Шћепана Малој*).

ИМПЕРФЕКТИВНИ ГЛАГОЛИ С АЛТЕРНАЦИЈОМ *-áva/-àj-*

1. Реконструкцију – граматичку, прозодијску и лексичко-семантичку – захтијевају имперфективни глаголи с (дијалекатском) суфиксалном алтернацијом *-áva/-àj-* умјесто књижевне *-áva/-āvaī-* (З.л. мн. *-āvaj-*). Овај тип промјене у презенту карактерише Његошев пјеснички језик. Потврде из *Луче микрокозма*, *Горској вијенца* и *Биљезнице* описане су у претходним критичким издањима (види примјере и њихово тумачење у: Маројевић, 2016а,

стр. 343–347; Маројевић, 2017, стр. 446–447). Ови глаголи се неуједначено интерпретирају у Речнику Њеишева језика, али ни једна од тих интерпретација није адекватна (Маројевић, 2016а, стр. 343).

(1) Размотримо примјере посвједочене у спјеву Шћеиан Мали и пјесми *Поздрав срдском роду* (из које је узет мото дјела, па се у издањима доноси као прилог), прво оне у којима облици несвршеног нису хомографи с облицима свршеног вида па их не треба доказивати.

1^о Глагол *йрейрчáваиши* (3.л. мн. презента *йрейрчàјү*) посвједочен је у пјесми коју пјева коло, у 2047. стиху (51. шеснаестерцу):

*Два иши лава йрейрчàјү
раздојишии сусйойицие -
дўковичкй кайеиане
с йодраишмом йойом Жўишйим:
задрекле йм десне рўке
мачевима у рўчице
с'јекўћ Турке за иши дана -
одље йм мишицам круишйим.*

[ШМ 2047 (51) – 2050 (54)].

2^о Глагол *блаословјáваиши* (3.л. мн. презента *блаословјàјү*) налазимо у прозној ремарци: *Пд раздићу Туракá йаиријáрх йећки, влади-ка Сáва, владика Арсеније и иўман Теодóсија [...] излазе међу народом, који нейресйано са сваке сйране врви к Цейињу, блаословјàјү народ.* [ШМ – 1686].

3^о Глагол *закључáваиши* (3.л. јд. презента *закључàје*) потврђен је у султановој титули: »Ја, султан Мўстафа ёмир, брат сунца а рођак мјесеца, служитељ цáрствá и ђблáсти нáјслáвн'јих и странá и градовá нáјсрећн'јих [...] – а ймено: [...] Јерусалима свётóга у које-му се закључàје свештена ограда мёчита Áлакса* [...]« / *хрáма Соломўнова [ШМ – 1614].

4^о Глагол *йроцвјейáваиши* (3.л. јд. презента *йроцвјейàје*) потврђен је у 9. стиху пјесме *Поздрав срдском роду*:

*Зрак йросвјейе ййишá найредносйи
а на[ро]дносйи йод нйим йроцвјейàје;*

[ПСП 8–9].

(2) У два стиха посвједочени су глаголи у којима су облици несвршеног вида хомографи с облицима свршеног вида (*очишáју*,

олакшају), а у једном стиху дијалекатски облик (*ѡружају*) хомограф је с књижевним ликом без суфиксалне компоненте *-ва-*. У оба случаја форму и значење глаголског облика треба доказивати.

1^о Глагол *очишáваѡи* (3.л. мн. презента *очишàју*) посвједочен је у 2334. стиху:

*Је ли ово икад ико чуо
ош́како је ѡвран ѡоцрнио
да над ѡрáзним ѡродом очишàју
оѡијéло жéвоме чдв́еку?*

[ШМ 2332–2335].

У примјеру је несумњива позиција несвршеног вида (никад се није вршила, а не извршила предметна радња).

2^о У једној истој реплици налазимо два глагола разматраног типа:

*Баш овоѡа чуда није дило
од ѡосѡања људѡ и свијéѡа
иш́ѡ је овдје у овим ѡорама:
свуд сѡрадају људи и народи
нđ ѡружàју један друѡм руку,
човјек чд́ку а народ народу –
ако ни с чим друѡјем не може,
а днđ му ѡомаже ѡлакаѡи
ѡе се ѡѡјем муке олакшàју;
с вама дива сасвијем ѡнàче:
кад ѡлачеѡе – свàк ви се весели,
кад ѡдјéше – свàк дкб вàс ѡлаче.*

[ШМ 2159–2170].

Глагол *ѡружáваѡи* (3.л. мн. презента *ѡружàју*) посвједочен је у 2163. стиху. Нашу интерпретацију поткрепљују интертекстуалне паралеле: 2.л. јд. презента *ѡружàјеш* потврђује стих *Горској вијенца: и ти руку пружàјеш на клетву*; [ГВ 2386], а 3.л. јд. презента *ѡружàје* – стих *Луче микрокозма: те пружàје црнокраке лúче* – [ЛМ 484 (I 284)].

3^о Глагол *олакшáваѡи* (3.л. мн. презента *олакшàју*) посвједочен је у истој реплици као и претходни, али у 2167. стиху. Правилност интерпретације поткрепљује контекст: сви глаголи су у несврше-

ном виду, тј. трајни, па су логично таква и два анализирана с дијалекатским обликом и прозодијом.

(3) У Речнику Њеџошева језика анализирани глаголи интерпретирају се нетачно, али на четири различита нетачна начина.

1^о Прозодијски неаутентично – с дугоузлазним акцентом на претпоследњем слогу и с дужином на последњем – с алтернативном дијалекатском промјеном „закључáјѐм (се)“ наводи се глагол **закључáвати (се)** (Стевановић и др., 1983, т. I, стр. 232) и с алтернативном дијалекатском промјеном „процвјетáјѐм“ – глагол **процвјетáвати** (Стевановић и др. 1983, т. II, стр. 193).

Прозодијски неаутентично – с дугоузлазним акцентом на претпоследњем слогу и с дужином на последњем – с алтернативном дијалекатском промјеном „пружáјѐм“ наводи се и глагол **пружáвати** (Стевановић и др., 1983, т. II, стр. 195) и илуструје наведеним примјерима из *Луче микрокозма* и *Горској вијенца*, али не и примјером из 2163. стиха *Шћејана Малој*: он се прикључује стандардном глаголу **пружати**, пружáм (Стевановић и др., 1983, т. II, стр. 195) и наводи се у саставу фразеологизма: ~ је да н д р у г о м р у к у у з а ј а м н о с е њ о м а њ и и. Фразеолошка интерпретација је тачна – али за глагол *пружáвати*!

2^о Прозодијски друкчије од претходних, али исто нетачно – с краткоузлазним акцентом на трећем слогу од краја и с дужином на последња два слога – с алтернативном дијалекатском промјеном „претрчáјѐм“ наводи се глагол **претрчáвати** (Стевановић и др., 1983, т. II, стр. 155).

3^о Погрешно се идентификује као српскословенски – глагол **благослòвјати**, -òслòвјáм (с упућивањем на *блајосиљáи*) (Стевановић и др., 1983, т. II, стр. 35–36).

4^о Примјер из 2334. стиха *Шћејана Малој* наводи се као једна од потврда глагола свршеног вида **очйтати** (Стевановић и др., 1983, т. I, стр. 607), а примјер из 2167. стиха – као једна од потврда глагола свршеног вида **олакшати** (Стевановић и др., 1983, т. I, стр. 576).

(4) Имперфективни глаголи с (дијалекатском) суфиксалном алтернацијом -áва-/-àј- умјесто књижевне -áва-/-áвã- (З.л. мн. -áвај-), који карактеришу Његошев пјеснички језик, појавили су се по аналогiji с имперфективним префиксалним глаголима с

коријенима |зна| и |да|. Да би се од глагола свршеног вида у 3. лицу множине (тип прѣдати/ѿрѣдајѹ) разликовао глагол несвршеног вида, у овом посљедњем се акценат „помјера“ за један слог према крају ријечи. То спада у прозодијску творбу (преакцентуацију), али она овдје има, пошто је ријеч само о промјени категорије глаголског вида, само обличку функцију. Оваква конјугација више је дијалекатски архаизам него неологизам с обзиром на то да и у руском језику имамо дистинкцију: просто будуће вријеме глагола свршеног вида *узнáю* 'сазнаћу, познаћу' – садашње вријеме глагола несвршеног вида *узнаю́* 'сазнајем, познајем'.

У *Горском вијенцу* дијалекатску прозодију у конјугацији глагола с коријенима |зна| и |да| реконструирашемо у говору људи из простог народа: *кâ дâ краву наполи прѣдâјѹ*. [ГВ 1771]; над главом се надодâјѹ руке! [ГВ 540]; задâјем ви бож'ју вјеру тврду – [ГВ 2397]. – У реплици Мустај кадије, који је као турски вјерски изасланик српски књижевни језик добро „научио“: не пòзнајеш чистог раја сласти [ГВ 889] и у реплици Вука Мићуновића, који се труди да говори учено и књижевним језиком: на муци се пòзнајѹ јунаци! [ГВ 138] остављамо прозодију која се сматра стандардном у књижевном језику.

И у *Лучи микрокозма* остављамо прозодију стандардну, и у говору Вишњега: свемогућства важност не пòзнаје: [ЛМ 1122 (III 252)], и у реплици Сатане: Не пòзнајем име свемогуће [ЛМ 1264 (IV 54)].

Са истог аспекта размотрићемо примјере из *Шћейана Малої*.

1^а Стилски неутралну прозодију реконструирашемо у облику глагола с коријеном |зна| (3.л. јд. презента) *ѿдзнаје се*:

*нâ њима се мало шѿо ѿдзнаје,
нѿ сѿокојно ѿуше и ѿворе,
кâ дâ ѿосла нијесу велѿка
ни очима ниѿје вѿдијели
а ѿѿ ли ѿа рукама свршили.*

[ШМ 1748–1752].

2^а Стилски обојену, народску прозодију реконструирашемо у облицима глаголâ с коријеном |зна|, и то:

- (1.л. јд. презента) *ѿознâјем*:

*Ко је дâ је (ја ѿа не ѿознâјем):
о њему се за ово ѿиѿшало,
ал ѿа народ за цара дѿжâше,*

[ШМ 3180–3182];

Ја ѿознàјем нà шѿо ви ѿудиѿе
(муха ви је у нòсу уљеїла!)

[ШМ 3319–3320],

- (2.л. јд. презента) ѿознàјеш:

Свейѿешиѿ оче ѿѿѿријàрше,
ѿи ѿознàјеш Турке у Евроѿи:

[ШМ 607–608];

Млад си ѿашо Мàхмуѿ-дѿѿовићу:
[с] свѿјейѿом се не ѿознàјеш добро –
ѿдширѿ је нò ѿи мислиш свијейѿ.

[ШМ 3993–3995],

- (3.л. јд. презента) ѿознàје, ѿриѿознàје:

Уѿравља дих војском уређеном,
али ѿорском уѿрављаѿ не знàдем,
која нема ѿоѿа, ни[ѿ] коњѿкà –
ни[ѿ] ѿознàје уреднѿ команду.

[ШМ 804–807];

да сѿе јачи, да сѿе надјачали –
сваколика војска црноѿорска
ѿриѿознàје Мѿсѿафу-сулѿѿана
најјачијем царем у свијейѿу.

[ШМ 920–923];

цијели ѿе народ већ ѿознàје –
дòсѿа си нàс држа за дугале,

[ШМ 1894–1895];

То ѿај може мѿслиѿи' и здòрѿѿи
који не зна како сѿвари сѿоје,
ал нè онај који их ѿознàје.

[ШМ 2765–2767],

- (1.л. мн. презента) ѿознà(ј)емо:

Чѿј Шћѿѿане шѿо ѿи хоћу рећи:
ѿи јошѿ мислиш да ѿе не ѿознà'мо;

[ШМ 1892–1893],

- (З.л. мн. презента) *їознàјӯ*:

*сви макоше душом и найрешком
да је Пешар, и да їа їознàјӯ;*

[ШМ 81–82].

3° Стилски обојену, народску прозодију реконструираемо и у облицима глагола с коријеном [да], и то:

- (З.л. јд. презента) *їродàје се*:

*Арнауш је ни вода ни вино,
народности ни свододе нѐј'мã,
он за образ не зна и їошїење,
їродàје се ко му вїшїе гáде,
за новце ће свашїо учинишїи –
майер їродашї а оца заклайшїи.*

[ШМ 2780–2785];

- (З.л. јд. презента) *їредàје се*:

*їоче врãж'јӯ їросишїи їоуку
и їровашїи народ оїàчилем –
їоче кумишїи шїио чуо нијеси
(да се земља їдг нама їрдїанѐ!),
све їолоїлав а с крсшїом ў рўке,
да се народ Турцима їредàје.*

[ШМ 2990–2995].

У Речнику Њеїошева језика наводи се само прозодија сагласна с оном која је прихваћена у књижевном језику.

ГЛАГОЛИ С АБЛАТИВНИМ ПРЕФИКСИМА у- И по-

2. У критичком издању *Луче микрокозма* (Маројевић, 2016, стр. 347–377) тема о аблативним глаголима у Њеџошевим спјевовима комплексно је и подробно обрађена, па ћемо се овдје задржати на примјерима из *Шћейана Малої*.

Глаголи с аблативним префиксима у- и їо- карактерисали су Њеџошев идиолект; они први, с префиксом у-, представљају дијалекатске архаизме, а ови други, с префиксом їо-, дијалекатске неологизме.

(1) Глагол с префиксом у- *унијешїи/уносишїи* у аблативном значењу 'однијети/односити' посвједочен је у Шћейана Малої:

у̀нијети (3) *л. сврш.в.* 'однијети' *инф.*: ни врѧн моје || кѧсти | у̀нијети [ШМ 3863]; *йрид. радни ср.р. мн.*: нѧ би тѧбе || крила | у̀нијела [ШМ 260]; *ж.р. мн.*: а свѧ жѧне || дјѧцу | у̀нијеле [ШМ 2225].

Глагол свршеног вида *у̀нијети* у аблативном значењу 'однијети' посвједочен је, дакле, у три стиха *Шћейана Малої* – једном у инфинитиву (у 3863. стиху):

*И чујше ме чисѧо шѧо ви кажем:
све ћу радиѧи шѧо моїнем радиѧи,
їлаву своју никад жалиѧи нећу
за їа̀дишу и за їа̀ћи-вјѧру,
а̀л' у Цр̀нѧ Гору никад неће
ни врѧн моје косѧи у̀нијети,
їа вам мило али жао било.*

[ШМ 3858–3864]

и два пута у облику радног глаголског придјева (у 260. и 2225. стиху):

*„Да се можеш мишом їромейнуѧи,
сакрио їе не дих нїкојѧко
од врѧж'јѧа носа и їреїресѧ;
да се можеш їицом їромейнуѧи,
не ди їеде крила у̀нијела,
колике су куке и окуке,
док ди нѧ їѧи їрави излеїио“.*

[ШМ 256–262];

*Наше мноїо їа̀д дјеше чѧљѧдї,
да се сїѧсе, у Бѧки уїекло,
а свѧ жене ѳѧцу у̀нијеле
која доја диїи не моїаху
ниї се криїи їо їврдим їорама.*

[ШМ 2223–2227].

У текстолошким напоменама указује се да је у 3863. стиху: „у̀нијети – инф. гл. с аблативним зн. 'однијети'“, у 260. стиху: „у̀нијела – радни придјев (ср.р. мн.) гл. у̀нијети с аблативним зн. 'однијети'“, а у 2225. стиху „у̀нијеле – радни придјев (ж.р. мн.) гл. у̀нијети с аблативним зн. 'однијети'“ уз упућивање на одговарајућу тачку „Лексичке реконструкције“ у припремљеном за штампу критичком издању *Шћейана Малої*.

Интертекстуалне паралеле: глагол је посвједочен у *Лучи микрокозма*: ***у̀нијети** (2) *л. сврш.в. 'однијети' аор. јг. 3.л.: и у̀несе || у прѣдјел | нѣбеснѣ. [ЛМ 560]; нача̀ло му || у тмѣне | у̀несе, [ЛМ 1308]* и у *Горском вијенцу*: ***у̀нијети** (1) *л. сврш.в. 'однијети' аор. мн. 3.л.: тѣ је у збјѣг || [с] сѡбѡм | унијешѣ [ГВ 61].*

У *Речнику Њејошева језика* двјема потврдама из *Шћейана Малої* (из 260. и 2225. стиха), једном потврдом из *Оїледала срѣскої* и трима примјерима из *Пјесама* илуструје се друго значење глагола свршеног вида **у̀нијети**: „(исп. цркв-рус. унести) *однейи, изнейи*“ (Стевановић и др., 1983, т. II, стр. 439). Лексикографска интерпретација је двоструко нетачна: 1^а *у̀нијейи*^{II} 'однијети' није ни русизам, ни црквенославенизам, него (са аспекта савременог језика) српски дијалекатски архаизам; 2^а глаголи *у̀нијейи*^I 'носећи допремити унутра' (< **vъnesti*), којему припада прво значење одреднице, и *у̀нијейи*^{II} 'однијети' (< **unesti*), који је као друго значење њему прикључен, лексички су хомоними, па их је требало приказати као посебне лексичке јединице. Поред тога, глагол *у̀нијейи*^{II} 'однијети' требало је илустровати и стиховима 560. и 1308. *Луче микрокозма*, 61. стихом *Горскої вијенца* и 3863. стихом *Шћейана Малої*, који потврђују да глагол са аблативним значењем Његош није користио као фолклорни архаизам, него га је имао и у своме живом језику. – Само у аблативном значењу, илустрован примјером из *Оїледала срѣскої*, *Речник* доноси глагол несвршеног вида **у̀ндсити**: „(исп. цркв-рус. уносить) *односиѣи*“ (Стевановић и др., 1983, т. II, стр. 440), само са једном погрешком – ријеч је изворно српска народна, данас дијалекатски архаизам, па се није требало позивати ни на руски ни на црквенославенски.

(2) Глагол с аблативним префиксом -у ***уклињати се** посвједочен је у *Шћепану Мало*м: (с њѡм се свѣјет || и дѣнас | у̀клињѣ) [ШМ 1243].

Директна интертекстуална паралела: глагол ***уклињати се** у *Пословицама*: код Вука народна заклетва, са штампарском грешком која је први пут исправљена у критичком издању *Горскої вијенца* (Маројевић, 2005, стр. 203), гласи: **Тако се од мене свијет не уклањао [уклињао – Р.М.]!** (Караџић, 1849, стр. 310). Вуку је, нема сумње, *Горски вијенац* дио подстрек да провјери етнокултурни концепт „уклин“.

Посредна интертекстуална паралела: глаголска именица **у̀клин** посвједочена је у *Горском вијенцу*: нека стојѣ || за у̀клин | народу. [ГВ 2613] и подробно је објашњена у критичком

издању спјева (Маројевић, 2005, стр. 679–690). У текстолошкој на-помени објашњавају се облици из стиха: *нѣка* (стѡјѣ) – везн. у зн. 'да' с поб. краткоузл. акц. [...]; *сѣѡјѣ* – 3.л. јд. презента гл. *сѣѡјати* (а не *сѣѡјати*) у зн. 'налазити се', 'трајати', оvdје: 'остати'; (стајати за) *ѡклин* '(остати да служи за) клетвено дистанцирање од нечијег владања или поступка' [...] (Маројевић, 2005, стр. 203).

(3) Аблативно значење је имао, етимолошки гледано, посвједочени у Ш ħ е п а н у М а л о м глагол с префиксом -у **ѡтријети* (се) (6) инф.: *јѣр ѣ вам се || ѡтријет | кѡљено*. [ШМ 718]; *А кѡ ди га || мѡгѡ | ѡтријети?* [ШМ 3546]; *ѡрез. јг. 3.л.: дѡк с' нѣвјѣрнѡ || не утрѣ | кѡтило*. [ШМ 3545]; *аор. јг. 3.л.: Бѡлла-Кѡрѡн || ѡтрије | Славѣне –* [ШМ 202]; *мн. 3.л.: ѡтријешѣ || вѡјску тѡрскѡ, / глѡвѡре јѡј || зарѡбишѣ*. [ШМ 2246 (94)]; *мнѡгѡ ѣм се || стѡда | ѡтријешѣ*. [ШМ 3778].

(4) Доказујући да је Вук у другом издању свога *Рјечника* друго значење глагола *ѡлѣѣјѣти* узео из *Горскога вијенца*, чиме је у свој *Рјечник* наводно унио Његошев русизам, Радосав Бошковић (1964, стр. 22–23) пише: „За такву претпоставку говоре сви разлози. За њу говори, прво, територијални моменат: мени, на пример, није познато да се негде у Црној Гори *ѡлѣѣјѣти* употребљава и у значењу *ѡглѣѣјѣти*. Напротив: колико ја знам, онамо се *ѡлѣѣјѣти* употребљава и у значењу полетети и у значењу *ѡглѣѣјѣти*; као што се *ѡвесѣти* употребљава и у значењу повести и у значењу *ѡдвесѣти*; и као што се *ѡонијѣти* употребљава и у значењу понети и у значењу *ѡднеѣти*“ (уп. Бошковић, 1978, стр. 257–258).

Префикс *ѡ-* није имао аблативно значење (ни значење одмицања од објекта, ни значење потпуног удаљавања од објекта), него само иницијално фазно значење почетка глаголске радње, у глаголима који *нѡс* интересују – значење почетка кретања. С обзиром на гласовне промјене којима су се изједначила два различита прасловенска префикса (*вѣ-* > у и *и-* > у), због чега се аблативно значење префикса *у-* у српском језику сузило, префикс *ѡ-* у низу глагола, међу њима и у глаголу *ѡдѣти*, у дијалектима преузима и значење ближег аблатива задржавајући и своје примарно значење почетка кретања. Та два значења се нису потпуно раздвојила у хомонимне парњаке као резултат семантичке творбе, него се уз аблативно значење задржава и нијанса значења иницијалног кретања, па се тако два значења јасније диференцирају само контекстом. То стање је одражено и у пјесничком језику Његошевом.

Аблативно значење 'отићи' у Шћепану Малом има глагол **пѡћи**: *инф.*: Хѡћу пѡћи, || а дѡјим се | љѡто [ШМ 978]; да ћѣ здравѡ || и дѡћи | и пѡћи? [ШМ 1002]; *имѣ. јг. 2.л.*: Хѡјде пѡћи || мѣћу | Црнѡгѡрце [ШМ 968]; *ѡрез. јг. 1.л.*: јѡшт с вѣчера || пѡћѣм | у пѡстељу. [ШМ 510]; *2.л.*: да нѣ речѣш, || кѡд од мѣне | пѡћѣш, [ШМ 1410]; *3.л.*: да ѡправо || Гѡри Црнѡј | пѡћѣ [ШМ 3902]; *мн. 3.л.*: ѡ цркви се || затвѡрити / зѡвнѣ дрѡћу || да с њим пѡћу: [ШМ 2153 (81)]; су четрдѣст || дрѡгѡх пѡћу / поклѡнит се || вѡљи пѡшѣ – [ШМ 2419 (129)]; *аор. мн. 1.л.*: кѡд пѡћѡсмо || у пѣтак | за њѣга, [ШМ 74]; *радни ѡрид. јг. м.р.*: јѡ сам њѣму || пѡслѣдњѣ | пѡшаѡ, [ШМ 67]; *мн. м.р.*: ѡткако сѡ || пѡшли | у кѡвуре; [ШМ 3940]. Аблативно значење доминира, а значење почетка радње чува се у фразеологизмима, на примјер: да ти пѡћу || сѡзе | ѡд радости [ШМ 3960].

ПЕРФЕКТИВНИ ГЛАГОЛИ У ИМПЕРФЕКТИВНОМ ЛИКУ

3. Тема о перфективним глаголима у имперфективном лику у Његошевим спјевовима комплексно је и подробно обрађена у критичком издању *Луче микрокозма* (Маројевић, 2016, стр. 378–403), па ћемо се овдје задржати на анализираном спјеву, уз једну допуну.

Перфективни глаголи у имперфективном лику посвједочени су у Шћепану Малом: **пѡштѡти**¹¹ (1) *ѣл. сврш.в.* 'пустити' *инф.*: пѡштѡти га || ни ѣздат | нѣћемо [ШМ 1961]; ***пѡштѡти**¹¹ **се** (1) *ѣл. сврш.в.* 'пустити се' *аор. мн. 3.л.*: Тѣк се њѣни || пѡштѡшѣ | крѡдови, [ШМ 3776]; ***дѡпуштѡти** (1) *ѣл. сврш.в.* 'допустити, дозволити' *ѡрид. радни јг. м.р.*: Бѡг је њѣма || тѡ дѡпуштѡ | сѡмѣм [ШМ 1647]. Њима треба прикључити, након фонетске реконструкције у нашем издању, и глагол ***виђѡти** (1) *ѣл. сврш.в.* 'видјети' *имѣрф. у зн. аор. јг. 1.л.*: јѡшт мѡјѣма || ѡчѣма | нѣ виђѡх [ШМ 2260].

(1) Перфективни глагол ***виђѡти** у имперфективном лику. – Посвједочен је у 2260. стиху *Шћѣѡана Малоѣ* у облику првог лица јединине имперфекта с негацијом у аорисном значењу 'нисам видио':

*Има сам ја у мојѡј ѣвѡрдији
коњаникѡ ѡолике ѡѡсуће
од свакоѡ краја и народа:
Тѡѡаре сам ѣледа, и Хѡраѡе,
Кириѡзе сам ѣледа, и Черкѣзе –
јѡшѡ мојѡма очѣма нѣ виђѡх*

*ниїда муњѣ овакве на коњу
као момче ово шио сад виђех.*

[ШМ 2255–2262, **не виђох** (с. 107)].

У овом примјеру не треба полазити од облика аориста и од ефекта јекавског јотовања, тј. од грешке замјене **е** → **о** у првом издању. Занимљиво је да у 2262. стиху стварно налазимо облик аориста, али он је правилно употријеђен и правилно одштампан и у првом издању: као момче ово што сад виђех [ШМ 2262, **виђех** (с. 107)].

Интертекстуална паралела: глагол је посвједочен у Горском вијенцу: ***виђати** (2) *їл. сврш.в. 'видјети' имїерф. у зн. аор. јг. 1.л.: млâдѣ глâвѣ || онаквѣ | нѣ виђах!* [ГВ 1971]; *2.л.: Виђаше ли || кâко | стрїјељају*, [ГВ 114].

Исти одрични облик првог лица једнине имперфекта у аорисном значењу, и у аналогном контексту, посвједочен је, дакле, у 1971. стиху *Горскої вијенца*:

*Осамдесеї већ имам їогинâ:
сїо їуїїâ сам їледа Црноїорце,
їледа Турке а їледа Лâшине:
млâдѣ їлâвѣ онакве нѣ виђах!*

[ГВ 1968–1971],

али њега не треба реконструисати: он је и у првом издању и одштампан са **а: не виђахъ** (с. 79). Он нам служи као потпуна интертекстуална паралела (и необорив доказ).

У критичком издању спјева уз облик (нѣ) *виђах* донесена је следећа текстолошка напомена: „дијал., 1.л. јд. имперфекта гл. сврш.в. *виђаши* 'видјети' у зн. аориста '(нѣ) видјех' [за 2.л. јд. види ст. 114] (није 1.л. јд. имперфекта (нѣ) *виђах* нити 1.л. јд. аориста (не) *виђах* гл. несврш.в. *виђаши*)“ (Петровић-Његош, 2005, стр. 159). Иста напомена приличи и за примјер из *Шћейана Малої* (али без упућивања на друго лице једнине јер оно у посљедњем Његошевом спјеву није употријеђено).

Друга потврда у *Горском вијенцу* (у 114. стиху) јесте у облику другог лица једнине имперфекта у аорисном значењу:

*Ти нијеси самд'ранâ їава:
видиш ове їеї сїошїн мѣмчâдї -
кѣдѣ чѣдо снаїе и лакоће
у њїх данас овђе видијесмо?*

*Виђаше ли како сѝријељају,
ка̂ се ірада вјешіо изиіраше,
како хиіро ірадљаху кайице?*

[ГВ 110–116],

који је са **а** написан у рукопису и у првом издању одштампан са **а**: **виђаше** (л. 2), **Виђаше** (с. 5).

У критичком издању *Горскоі вијенца* уз облик *виђаше* донесена је сљедећа текстолошка напомена: „дијал., 2.л. јд. имперфекта гл. свр.в. *виђаіи* 'видјети' у зн. аориста 'видје' [за 1.л. јд. види ст. 1971] (а не 2.л. јд. имперфекта *виђаше* гл. несвр.в. *виђаіи*)“ (Петровић-Његош, 2005, стр. 43).

Како се примјери глагола *виђаіи* (*се*) 'видјети (*се*)' лексикографски интерпретирају?

Облици разматраног глагола нису објашњавани у једнотомном *Рјечнику* [уз пјесничка дјела П. П. Његоша] Стевановића и Бошковића (1954/1957), па је изостала и одговарајућа лексикографска обрада.

У двотомном *Речнику Њеіошева језика* примјер из 1971. стиха *Горскоі вијенца* наводи се као једини доказ за глагол **виђати**, *виђам* дијал. уч. према видјети у значењу 1. *више іуіа, с времена на време видеіи, іледаіи*; на примјеру, да не би било никакве забуне, стављен је дугоузлазни акценат: не виђах! (Стевановић и др., 1983, т. I, стр. 75). – Видјели смо, овај примјер не потврђује глагол несвршеног вида него глагол свршеног вида **виђати** 'видјети'.

Значење 2. *више іуіа, с времена на време сусресіи некоіа, диіи у грушіїву са неким, іледаіи* (Стевановић и др., 1983, т. I, стр. 75) илуструје се примјером из преписке (који ћемо ми навести у контексту реченице у цјелини): При Вашему приложено писмо од мојега сестрића Цуце примио сам, али ми је за чудо да ми ништа не пишете јесте ли га виђали, како је, је ли какав успјех учинио у наукама и каквога је поведенија (Петровић-Његош, 1974, стр. 157; писмо Јеремији М. Гагићу од 11. новембра 1847, чији се оригинал чува у музеју на Цетињу). – Примјер није сигурна потврда за глагол несвршеног вида; напротив, логичније је претпоставити да је то глагол свршеног вида *виђаіи* у значењу '(дар једном) видјети'.

Повратни глагол **[виђати]** се у значењу *видеіи се, іоказиваіи се с времена на време* (Стевановић и др., 1983, т. I, стр. 75) доказује се примјером из *Биљезнице*, који ћемо ми навести према транскрипту: Овде су се били мачебойци и дивљи звѣрови, у нђму су празанства трајала по стотину данахъ, у продуженѣ еднога

празника виђало се ђе падну по петъ хиљадахъ дивљи звѣровахъ и велико число мачебояцахъ. [Биљ.: 306 (снимак оригинала је на наредној страни)]. – Ни овај примјер није сигурна потврда за (повратни) глагол несвршеног вида јер би се облик *виђало се* могао семантизовати 'видјело (би) се', тј. могло се видјети.

Навешћемо, према транскрипту, и други примјер из *Биљежнице*: 300000 Персахъ паде еданъ данъ[:] приђе боя >види< се виђаше мѣсець васъ црвенъ. (крвавъ.). [Биљ.: 297 (снимак оригинала је на претходној страни)]. Лексикографи овај примјер наводе као примјер који илуструје глагол **видјети се** у значењу *диши видљив* (Стевановић и др., 1983, т. I, стр. 74], а то није тачно. Да је ријеч о глаголу *виђаши се* у значењу 'видјети се', имамо и филолошку потврду: Његош је био почео да пише глагол свршеног вида у перфекту *види*[о се], али га је прецртао прије него што је радни глаголски придјев дописао.

Најзад, повратни глагол свршеног вида *виђаши се* 'моћи се видјети' посвједочен је у облику 3. л. јд. имперфекта (у значењу аориста) у *Новој њјесни црнојорској о војни Русах и Тураках*: Од пуцња се ништа не чујаше, / а од дима ништа не виђаше (стихови 681–682), али нијансу значења *моћи се сазна(ва)ши* чулом *вида* састављачи *Речника Њејошева језика* и не наводе, ни у одредници ***виђати се** (уп. Стевановић и др., 1983, т. I, стр. 75], ни у одредници ***видјети се** (уп. Стевановић и др., 1983, т. I, стр. 74] – пошто праву одредницу и не наводе!

(2) Перфективни глагол **пуштати**^{II} у имперфективном лику. – Посвједочен је у инфинитиву у 1961. стиху *Шћейана Малој*:

*Држаћемо, а цар је видимо.
Нѣк сѣдсѣрукѣ ѣагну на нас муке,
ѣушиѣаши ѣа ни издѣи нећемо
док свѣ наше силе изломимо.*

[ШМ 1959–1962].

У стиху је остварен паралелизам са глаголом *издѣи* (који је свршеног вида), а тај паралелизам потврђује да је и глагол *ѣушиѣаши* истога вида, тј. да има значење 'пустити'.

Интертекстуална паралела: глагол је посвједочен у Горском вијенцу: **пуштат**^{II} (1) *ѣл. сврш.в.* 'пустити' (*несврш.в. пуштѣват*) *инф.*: (свѣј свѣјѣга || нѣкад | пуштѣт нѣће!) – [ГВ 533], у сљедећем контексту:

Бѣјесн̄а се брајсѣива исѣурчила:
 ѣек домаће наяднемо Турке
 (свој својеѣа никад ѣушѣѣѣ нѣћѣ!) –
 р̄зл̄ӯчѣ се земља на ѣлемена,
 кр̄вав̄а се исклаѣи ѣлемена,
 враѣ ѣаволу доћи ѣ свайове
 ѣе свијећу срдск̄у уѣасиѣи!

[ГВ 531–537].

У критичком издању Горској вијенца уз облик ѣушѣѣѣ донесена је слѣдећа текстолошка напомена: „дијал., инфинитив гл. сврш.в. у зн. 'пустити' (а не несврш.в. ѣушѣѣѣ)“ (Петровић-Његош, 2005, стр. 68), али с обзиром на специфичност конструкције с двоструком негацијом, у другом полустиху, и на израз свој својеѣа с допунским значењем повратне замјенице, у првом полустиху, стих би могао добити семантичку интерпретацију 'рођаѣи ће сигурно бранити једни друге'.

(3) Перфективни глагол *п̄шт̄ати^{II} се у имперфективном лику. – Повратни глагол у значењу 'пустити се' посвједочен је у облику трећег лица множине аориста (дакле: у аорисној форми а не само значењу) у 3776. стиху Шћейана Малој:

Покри снијеѣ све ѣине ѣл̄анине
 ѣе им с̄ѣна с̄ѣада у жуѣине,
 у ѣољима ѣ у ѣр̄долима,
 на ѣушк̄омеѣ од наших ѣрагов̄а;
 двјесѣа ок̄а ми узми с̄ѣчана,
 узми соли десесѣак ѣдв̄ѣр̄а[x],
 со и с̄ѣчан добро измијешај,
 ѣошљи ноћу неколико друѣа,
 ѣосѣјаше д̄ѣр̄ов на ѣасишѣе;
 ѣек се ѣини ѣушѣѣѣ кр̄дови,
 здучаше се к̄а имање н̄а с̄о –
 мноѣа им се с̄ѣада уѣријеш̄е.
 Памеѣи се ѣд̄сл̄јѣ научише –
 ис̄ред с̄ѣада све иду чобани,
 кад оѣазе д̄ѣр̄ов на ѣасишѣа,
 н̄ѣ ѣушѣѣѣ ѣо ѣима кр̄дове
 докле киша д̄ѣр̄ов не оѣере.

[ШМ 3767–3783].

Облик *й̆ўшйй̆ӑш̆е се* јесте аорист (а не имперфекат у значењу аориста) у значењу 'пустише се'. У 3782. стиху посвједочено је, с негацијом, треће лице множине презента глагола несвршеног вида **п̆ўштати*^I, који је хомограф с глаголом *п̆ўштати*^{II} (чији је инфинитив посвједочен, па га не пишемо са звјездицом) [види горе т. (2)].

Интертекстуална паралела: глагол је посвједочен у *Л у ч и м и к р о к о з м а*: *п̆ўштати*^{II} *се* (1) *ил. сврш.в.* 'пустити се' *инф.*: *Тешко ли се || у полет | п̆ўштати* [ЛМ 201].

У 201. стиху *Луче микрокозма*:

*Тешко ли се у й̆олӗй̆ й̆ўшйй̆ӑй̆и
на лӑђици крилӑ рас̆ӗй̆ӗй̆ц̆јех
без кормилӑ й̆ без рук̆во̆во̆ђ̆ӗ
у бескрајни океан воздушни*

[ЛМ 201–204 (I 1–4)]

употријебљен је фразеологизам (с глаголом свршеног вида) *й̆ўшйй̆ӑй̆и се у й̆олӗй̆* у значењу 'одлетјети' (у бескрајни океан воздушни). Прва компонента фразеологизма, повратни глагол *й̆ўшйй̆ӑй̆и се*, свршеног је вида и има основно значење 'пустити се, одјурити'. Именица *й̆олӗй̆* као друга компонента фразеологизма изведена је нултим суфиксом од дијалекатског глагола *й̆ол̆ӗћӗй̆и* у аблативном значењу 'одлетјети'.

Перфективни глагол *й̆ўшйй̆ӑй̆и* у имперфективном лику тачно је интерпретиран граматички и прозодијски (као облик свршеног вида, с друкчијим акцентом од хомографа несвршеног вида који у књижевном језику има дугоузлазни акценат на првом слогу) у једнотомном *Рјечнику* [уз пјесничка дјела П. П. Његоша]: „*п̆ўштати*, -ӑм *сврш. й̆окр.* пустити“ (Стевановић и Бошковић, 1954/1957, стр. 174). Као илустрација се наводи само инфинитивни облик из 533. стиха *Горско̆й̆ вйјенца*, па се не указује на повратни облик. У источнохерцеговачким говорима разматрани глагол је заиста потврђен с двије прозодијске варијанте, оном коју реконструише Бошковић (*п̆ўштати*), а која је нешто источнија, и оном коју ми реконструирашемо (*п̆ўштати*), а која је нешто западнија.

Анализирани глагол, и као повратни и као неповратни, нетачно се интерпретира у (двотомном) *Речнику Њӗйошӗва језика*. Примјер из 201. стиха *Луче микрокозма* наводи се као једна од потврда глагола *п̆ўштати се* у значењу *й̆ўшйй̆ӑй̆и се* (примјер из 3776. стиха *Ш̆ћӗй̆ана Мало̆й̆* не наводи се као илустрација), док се у неповратном облику даје, са четири нијансе значења, само глагол

п^уштати, п^ушт^{а̄}м несврш. (Стевановић и др., 1983, т. II, стр. 203), али се као илустрација не наводи ни 533. стих *Горској вијенца*, ни 1961. стих *Шћејана Малој*.

Тачно тумачење значења разматраних глагола, али без прозодиске реконструкције, налазимо у издању које је приредио Младеновић (2007, стр. 383): „п^уштати сврш. *ос^тави^ии*, *на^йус^ти^ии*“; „п^уштати се сврш. *й^ус^ти^ии се*“ (исправили смо техничку грешку у првој одредници према ауторовом издању *Горској вијенца*).

НАПОМЕНА

У *Ускочком речнику*, који је саставио Станић (1991, т. II, стр. 240), као глагол несвршеног вида наводи се п^уштати, -^{а̄}м, чији неповратни облик има, између осталог, значења 1. *а. ос^терива^ии с^току из какве й^рос^торије (изде, й^ора и сл.). б. уй^терива^ии с^току у брањевину. 2. ос^тав^ла^ии неши^о да рас^те* (с примјером: П^ушт^{а̄} дрке). 3. ос^тав^ла^ии неко^а да й^ро^адне (с примјером: Св^ој св^ога не п^ушт^{а̄}). Глагол као да има прозодију Бошковићевог покрајинизма свршеног вида *й^уш^та^ии*^I а значење књижевног лика *й^уш^та^ии*^{II} несвршеног вида. У говору је очито дошло до контаминације двају хомографа и до специјализације значења. У првом (лексичком) значењу реализује се ипак граматичко значење свршеног вида (‘пустити стоку на испашу’, ‘пустити стоку у ливаду’). Иза несвршеног вида другог (лексичког) значења крије се такође модално значење свршеног вида ‘одлучио је да пусти (дрке)’. Да је примјер за треће (лексичко) значење у футуру, као у *Горском вијенцу*, јасно би се реализовало значење свршеног вида.

(4) Перфективни глагол *д^оп^ушт^{а̄}ти у имперфективном лику. – Реконструисемо га у 1647. стиху *Шћејана Малој*:

*Каква злодна да й^роричу ус^та
й^равосудне исламске к^алифе,
којијема К^ур^ан дой^уш^та^иа^в
сваши^о чини^и ш^то им ср^це жуди?
Зло и добро – све им једно дива:
зло њихово Бо^і за добро й^рима –
Бо^і је њима й^о дой^уш^та^иа^в самим
све за х^ај^тер с^та^ро^а ’а^циј^е,
Велико^а наше^а Пророка,
који земљу дар^ова Турцима
а за Турке ош^вори недеса.*

[ШМ 1641–1651],

у којем глаголски облик *đǫ̆ušĩĩā* представља перфекат (с прогресивном контракцијом двају завршних вокала) у значењу свршеног вида 'допустио је'. У истој реплици, у 1643. стиху, посвједочен је и глагол несвршеног вида *đǫ̆ušĩĩāvaĩĩ* (3.л. јд. *đǫ̆ušĩĩāvā*), што је посредни доказ да је у 1647. стиху потврђен његов видски парњак, глагол свршеног вида *đǫ̆ušĩĩāĩĩ*.

Интертекстуална паралела: глагол је посвједочен у Њ е г о - ш е в о ј п р е п и с ц и: **д̀д̀пуштāти*^{II} (1) *їл. сврш.в. 'допустити' аор. мн. 3.л.: Допушташе ли печатати ту Глас каменїшака? Ако су допустили, дај га печатати и пошальи ми 12 егземплара; ако ли пак нијесу, а ти ми пошљи матицу (оригинал), пак ћу обист хоће ли га овамо дати печатати (Петровић-Његош, 1974, стр. 43; писмо Вуку Стѣфановићу Караџићу из 1833. године), уп. оригинал: Допушташе ли печатати ту: гласъ каменштака? Ако су допустили, дај га печатати и пошальи ми 12 екземплара; ако ли пакъ ниесу, а ты ми пошальи матицу (:оригиналъ:), пакъ ћу обистъ хоћели га овамо дати печатати (Архив САНУ, бр. 4299. л. 1 об.).*

У једнотомном *Рјечнику* [уз пјесничка дјела П. П. Његоша] наводи се, илустрован примјером из *Шћейана Малої*, само глагол *допуштāвати* (Стевановић и Бошковић, 1954/1957, стр. 42). У двотомном *Речнику Њеїшева језика* наводи се и глагол несвршеног вида *допуштати* (Стевановић и др., 1983, т. I, стр. 178–179), али се он илуструје и примјерима из 1647. стиха *Шћейана Малої* и из писма Вуку. Притом се из писма наводи недовољан контекст, само прва реченица, у којој као да је посвједочено треће лице једнине имперфекта насловног глагола. Друга реченица показује, међутим, да је то облик трећег лица множине перфективног глагола *đǫ̆ušĩĩāĩĩ* у имперфективном лику а у аорисном значењу, који је синонимичан с глаголом *đǫ̆ušĩĩĩĩ* који је употријеђљен у перфекту.

ГЛАГОЛИ С ПРОЗОДИЈСКИМ ДИФЕРЕНЦИРАЊЕМ ОБЛИКА И ЗНАЧЕЊА

4. Хомоними су (хомографи, а не хомофони) глаголи свршеног вида с коријеном *-виј-*, *развијāĩĩ*^I у значењу 'развијорити', тј. раширити, и *развијāĩĩ*^{II} (*се*) у значењу 'растурити (*се*)'. Прозодијско диференцирање које прати семантичко раздвајање глаголâ с коријеном *-виј-* није ни данас стабилизовано: процес је и у Његошево доба био у току.

(1) У *Шћейану Малом* посвједочена су оба глагола свршеног вида, па ћемо их лексикографски представити:

р̀азвијати¹ (4) *їл. сврш.в.* 'развијорити' *инф.*: знам̀ена се || в̀аша | р̀азвијати [ШМ 5]; *їрез. мн. 3.л.*: н̀ека м̀омци || н̀ар̀ед̀е | др̀уж̀е, / бар̀јак̀тари – || р̀азвиј̀у | др̀јак̀е [ШМ 795–796]; *аор. мн. 3.л.*: пр̀в̀и он̀и || др̀јак̀ | р̀азвиј̀аш̀е [ШМ 2676]; *їрид. радни јг м.р.*: к̀ад си пр̀в̀и || др̀јак̀ | р̀азвиј̀ао [ШМ 1038]

***развијати^{II}** (1) *їл. сврш.в.* 'растурити' *їрид. радни јг ср.р.*: к̀ако би се || др̀в̀ | развиј̀ало: [ШМ 1275]

(2) Што се тиче текстова из *Биљезнице*, и у њима су потврђена оба разматрана глагола, у *Ноћи скуйљој вијека* – први (*р̀азвиј̀аїи¹*), у медитативној прози – други (*развиј̀аїи^{II}*), па ћемо и њих описати са лексикографског становишта:

***р̀азвиј̀ати¹** (1) *їл. сврш.в.* *фиг.* 'развијорити' *їрид. радни јг ж.р.*: крас̀ота ми др̀в̀а др̀ж̀а / р̀азвиј̀ала ўм̀н̀е с̀їле [НСВ 12]

***развиј̀ати^{II}** (1) *їл. сврш.в.* 'растурити' *їрид. радни мн м.р.*: др̀тако с̀у пр̀ав̀илн̀и в̀їхорови развиј̀али к̀р̀їст̀алн̀у пр̀аш̀ину др̀коло пр̀естола л̀учезр̀ачн̀ога [МП 17]

У критичком издању *Биљезнице* (Маројевић, 2017, стр. 331–332, 448) оцијењено је да је у 17. медитацији у прози представљен исти глагол као и у пјесми *Ноћ скуйља вијека*, сад смо и то исправили.

(3) Први од двају разматраних глагола свршеног вида, глагол *р̀азвиј̀аїи¹*, посвједочен је у *Лучи микрокозма*, али је у „Рјечнику Луче микрокозма“, који је објављен у склопу критичког издања, њему приписана прозодија глагола-хомографа; исто тако, други од двају разматраних глагола свршеног вида, глагол *развиј̀аїи^{II}*, има посвједочен презент (Маројевић, 2016б, стр. 813); сад и једно и друго коригујемо. Поред тога, први, глагол *р̀азвиј̀аїи¹*, има синоним *р̀азвиїи* (*се*), а други, глагол *развиј̀аїи^{II}*, има видски парњак *развиј̀аваїи*, глагол с дијалекатском промјеном у презенту [види т. 1]. Доносимо исправљени лексикографски опис.

***развиј̀авати** (1) *їл. несврш.в.* (*сврш.в.* *развиј̀ати^{II}) *їрез. мн. 3.л.*: развиј̀ај̀у || у л̀у̀т̀е | в̀їхдр̀е; [ЛМ 1738]

***р̀азвиј̀ати¹** (1) *їл. сврш.в.* 'развијорити' *їрид. їр̀їни огр.в. ср.р. мн. ин-сїр.*: под знам̀енма || [с] сл̀ав̀ом | р̀азвиј̀анїм, [ЛМ 286]

***развиј̀ати^{II}** (1) *їл. сврш.в.* 'растурити' (*несврш.в.* *развиј̀авати) *їрез. јг. 3.л.*: н̀ашу З̀ем̀љу || ў в̀јетар | р̀азвиј̀е [ЛМ 444]

***р̀азвити** (1) *їл. сврш.в.* 'развијорити' *їрид. радни јг ж.р.*: и р̀азвила || зн̀ам̀е | стр̀ад̀анија. [ЛМ 1103]

***р̀азвити се** (1) *їл. сврш.в. аор. мн. 3.л.*: ў н̀ се р̀аспр̀е || р̀азвиш̀е | знам̀ена, [ЛМ 1423]

(4) У Горском вијенцу посвједочен је само глагол *развијати*^{II}, и у неповратном и у повратном облику:

**развијати*^{II} (1) *їл. сврш. в.* 'растури́ти' *їрид. радни јг. м.р.* (са сажи-мањем -ао > -ā): тї кòјї си || развија́ | пра́шину [ГВ 746]

**развијати*^{II} *се* (1) *їл. сврш. в.* 'растури́ти се' *аор. мн. 3.л.*: ћївоти се || у пра́х | развијаше́ [ГВ 629]

(5) У Речнику Њеїошева језика ова два глагола свршеног вида наводе се као два значења једног глагола (Стевановић и др., 1983, т. II, стр. 210–211, с. v. *ра̀звијати*).

(6) С разматраним глаголима свршеног вида хомограф је и глагол несвршеног вида *развијати*^I у значењу 'унапређивати', тј. потпомагати развој, али он није посвједочен у дјелима која су била предмет наших критичких издања. У Речнику Њеїошева језика наводи се његов потпуни хомоним (и хомофон и хомограф): *развијати*, *ра̀звијам* несврш. *расија̀ти*, *развеја̀ти*. Глагол *развијати*^{II} илуструје се стихом из препјева *Слова о њолку Иїореве*: већ ми душу ковиљем развијаш? (Стевановић и др., 1983, т. II, стр. 211). Он је синоним глагола *развија̀вати* из *Луче микрокозма*.

5. Хомоними су (хомографи, а не хомофони) и глаголи свршеног вида с коријеном -*сиј*-, *засија̀ти*^I у значењу 'посијати, прекрити простор сјеменом' и *засија̀ти*^{II} (*се*) у значењу 'почети свијетљети'. Прозодијско диференцирање које прати семантичко раздвајање глаголâ с коријеном -*сиј*- није стабилизано: процес је и у Његошево доба био у току.

(1) У *Шћеїану Малом* су посвједочена оба глагола – први у секундарном, а други у пренесеном значењу, па ћемо их лексикографски представити:

**засија̀ти*^I (1) *їл. сврш. в.* 'бацити сјеме' *їрид. шїрїни неогр. в.* (са суф. -т) *ж.р. јг. ном.*: свã је Црнã || Гòра засија́та / са на̀шијем || и њїним кòстима – [ШМ 3573–3574]

**засија̀ти*^{II} (6) *їл. сврш. в.* 'почети свијетљети' *инф.*: јèр ћè вãше || крўне засија́ти [ШМ 3]; *засија́т слãва* || нò ми сја́је | крўна. [ШМ 2342]; *аор. јг. 3.л.*: за̀сија́ свèтã || ца̀рица | сводòда, / за̀сија́ млада || кã на гòру | сўнце. [ШМ 2479–2480]; *мн. 3.л.*: за̀сија́ше ми || лãвре | Нèмањїћã, [ШМ 481]; *їрид. радни јг. ж.р.*: та̀д би твоја́ || па̀мèт | засија́ла [ШМ 3953]

(2) И у *Лучи микрокозма* су потврђена оба глагола, али је други, глагол *засија̀ти*^{II} (*се*), у приложеном „Рјечнику Луче микроко-

зма“ наведен с краткосилазним акцентом на првом слогу (Маројевић, 2016б, стр. 733), па сад то исправљамо. Он је у повратном облику с дифтоншким типом контракције:

*зàсијати¹ (3) *іл. сврш.в.* 'бацити сјеме' *їрид. їрїни неогр.в. а.* (са суф. -т) *м.р. јг. ном.:* брилијантнїм || зàсијат | сјѣменом [ЛМ 53]; *мн. ном.:* брїдима сѹ || чéстїм | зàсијати, [ЛМ 1692]; **ѡ.** (са суф. -н) *ж.р. јг. ном.:* цијéла ће || бїти | зàсијана [ЛМ 1953]

*засїјати¹¹ се (1) *іл. сврш.в.* 'почети свијетљети' *аор. јг. 3.л.:* хрâм се мрâчнї || зàсијâ | зâточникâх [ЛМ 2193]

(3) У *Горском вијенцу* посвједочен је само други од двају разматраних глагола – *засїјати*¹¹, једном у пуном облику и једном с дифтоншким обликом контракције:

*засїјати¹¹ (2) *іл. сврш.в.* 'почети свијетљети' *аор. јг. 3.л.:* зàсијâ свѣтâ || Мїлошева | прâвда, [ГВ 254]; Крст засїја || кâ на гòри | сѹнце [ГВ 1327]

(4) У *Речнику Њеїошева језика* разматрана два глагола наводе се, с правом, као два глагола с различитим акцентом и значењем. Једно је глагол **зàсијати**, -јѣм сврш. *засејати*, *обасуїи*; *їокриїи одређен їросїор (расїїањем чеїа їо њему)* (Стевановић и др., 1983, т. II, стр. 242), и он се илуструје примјерима из *Луче микрокозма* и *Шћейана Малої* (изостао је само примјер с трпним придјевом на -н). Разликујемо се само у прозодији – ми реконструирамо дужину на вокалу *â* у инфинитиву и у облицима грађеним од аорисне основе (друга разлика, у послїеакценатској дужини у презенту није релевантна – таквих примјера у грађи и нема).

Друго је глагол **засїјати**, -âм сврш. *зãдлїсїаїи*, *синуїи* (Стевановић и др., 1983, т. II, стр. 242), и он се илуструје примјерима из *Шћейана Малої* и примјером из *Горскої вијенца* у којима облик није контрахован.

(5) Контрахованим облицима глагола *засїјати*¹¹, са свим наведеним примјерима из Његошевих спјегова, лексикографи илуструју нову одредницу, глагол **зàсјати** (се) -âм (се) сврш. *засїјати*, *зãдлїсїаїи* (Стевановић и др., 1983, т. II, стр. 242). Колико је то оправдано? Нимало није оправдано – од једне ријечи правити двије, а то је омиљени манир састављача *Речника Њеїошева језика*.

(6) Нема непосредног контакта између сугласника *с* и *ј* у контрахованим облицима глагола *засїјати*¹¹ па није било услова ни за јотовање. То није знао Никчевић (2005), а исход његовог незнања је – карикатурално јотовање у стиху 481: *засаше ми лавре Не-*

мањића, (стр. 48), у стиху 2342: за́сат глава но ми са́је круна. (стр. 133; *глава умјесто слава штампарска је грешка Решетаревог издања, којим се Никчевић некритички служио) и у стиховима 2479–2480: За́са света царица слобода, / за́са млада ка́ на гору сунце (стр. 140).

Не треба јотовати ни облик *сјаје*, из два разлога. Прво, то говори Шћепан, а лицу које изиграва рускога цара, из стилских разлога, не може се приписивати дијалекатско јотовање. Друго, такво јотовање је сасвим спорадична (и врло позна) појава. Данас се чује такав изговор у глаголским облицима *щáјї се*, *щàкшїї се* и у именици *щàјбка*, али нема основа за тврдњу да се тако изговарало у Његошево вријеме.

6. Хомоними су у писању (хомографи), а не и у изговору (нису хомофони) и неки облици глагола *држати*^I (*се*) у основном значењу 'наставити/настављати да (се) држиш' и у пренесеним значењима 'одржавати', 'имати', '(пред)водити' и др. те глагола *држати*^{II} (*се*) у денотативном значењу 'узети, ухватити нешто/некога не испуштајући га' и у конотативном значењу 'сматрати'. Прозодијско диференцирање које прати семантичко раздвајање ових глагола није стабилизовано: процес је и данас у току (и ми овдје коригујемо нека прозодијска рјешења из основног издања Његошевих спјегова).

(1) Најјасније се прозодијско разликовање очитује у императиву. Први глагол, који смо означили као *држати*^I *се* 'наставити/настављати да (се) држиш' има краткоузлазни акценат на првом слогу, а посвједочен је у једнини, у другом лицу: држ се лажѣ, старе узданице, / држ' овако како си почео: [ШМ 744–745]; Нàјљепшѣ је: држ језик за зѹбе! [ШМ 2406]; Не држи нас овако влади́ко [ГВ 509] и у множини, у првом: Држимо га, не нагр̀димо се! [ШМ 1946]; Не држимо ове поклисáре, [ГВ 1125] и другом лицу: Нò држите, а имате ко́га: [ШМ 1956].

Прозодијско разликовање мање се јасно очитује у прошлим временима. У имперфекту глагол има краткоузлазни акценат на првом слогу (и дужину на другом), а посвједочен је у трећем лицу једнине: *Када дођоше близу цркве, али је шѹман Сѹефан ѿред цр̀квѹм и јошї један калуђер, који држáше свѣшїї ѿушцр ѹ рѹке* [ГВ – 2618] и у првом лицу множине: њим држáсмо слогу у народу [ШМ 3187].

(2) Други глагол, који смо означили као **држати**^{II} 'узети, ухватити', у императиву има краткосилазни акценат на првом слогу, а посвједочен је у другом лицу једнине: Држ рїцѣале узми овај фишек [ГВ 1175]; Држ' Ђлија курвино кѡпїле! [ГВ 1832]; Попе Мићо, држ ти ђвѡ писмо [ГВ 2060].

Краткосилазни акценат на првом слогу (и дужину на другом) глагол има у имперфекту, у првом лицу једнине: џефердара држѡх пред очима – [ГВ 2794], у другом лицу једнине: ал га народ за цара држѡше [ШМ 3182]; један другог који нѣ држѡше [ГВ 1519] и у перфекту, у множини у мушком роду: Ми смо вазда од крста држѡли [ГВ 1698]; у једнини у мушком роду дужина крајњег вокала условљена је контракцијом: дѡста си нѡс држѡ за будале [ШМ 1895].

(3) У осталим облицима семантичко разликовање остаје, али оно није праћено прозодијским диференцирањем, тј. они су хомоними и у писању (хомографи), и у изговору (хомофони).

Недиференцирани облици посвједочени су у футуру, у првом лицу множине: Држаћемо, а цар је видимо [ШМ 1959], и у презенту, у трећем лицу једнине: више главе држї и поштује – [ШМ 3404]; Овај држї за рѣп 'ѡци-'Ђца [ГВ 961]; нѡ се држї све једнога пута [ГВ 2378]. Исто тако, акценатски се не разликује ни облик инфинитива.

(4) У Речнику Њеїѡшева језика сабрана су сва значења у оквиру исте одреднице, чији ћемо навести почетак: „држати, -жїм не-сврш. (импер. држи и дијал. држ)“ (Стевановић и др., 1983, т. I, стр. 186) и завршетак (послије којег слиједе фразеолошки изрази и повратни глагол): „11. импер. речца а. узми [...]. ђ. хвайїај“ (Стевановић и др., 1983, т. I, стр. 187).

Овај глагол заиста има два облика императива првог лица једнине, али се они не разликују по томе што један има нулти наставак, а друга наставак -и, него по томе што један има краткоузлазни, а други краткосилазни акценат (а оба могу редуковати наставак -и).

Ова начелна и почетна нетачност узрокује нетачност тумачења на крају одреднице. У примјеру којим се илуструје нијанса значења „а. узми“, а који је узет из 550. стиха прве пјесне *Свободу-јаге* (владика Данило другој војсци даје као „вожда“ Вука Мићуновића, па му каже: „Држ ти, Вуче, ову војску...“), стварно је посвједочен облик *држ* (тї) (< *држи*) с краткоузлазним акцентом и значењем '(пред)води', док је у примјеру из *Горској вијенца*, којим

се илуструје нијанса значења „*џ. хваїај*“, напротив, посвједочен облик *држ* (< *држи*) с краткосилазним акцентом и значењем 'ухвати':

Држ Алија курвино коїиле!
Котарке се младе раздјежаше -
срамоїа је сивоме сокдлу
ћераїо дуїо јайїо јаредица
їа за себе не уловиї меса!

[ГВ 1832–1836].

Состављачи *Речника* погријешили су вид у својој семантизацији услед погрешног тумачења овог „тамног мјеста“ спјева, што се види из примијењене интерпункције у издању којим су се користили: Држ, Алија, курвино копиле, / Котарке се младе раздјежаше (Стевановић и др., 1983, т. I, стр. 187) – они полазе од тога да је синтагма *курвино коїиле* у вокативу (као апозиција уз лично име *Алија*), док је то стварно акузатив (директни објекат). Другим ријечима, по овом тумачењу, које није само њихово, сват Турчин позива Алију Бојичића да хвата јаредице, односно Котарке, а он га стварно позива да ухвати од Задра Тодора, како је то први тачно објаснио Ђукић (подробније види у: Маројевић, 2005, стр. 332–336).

ИСХОДИ

7. Специфични типови глаголских ријечи које карактеришу пјеснички језик Његошев систематски се обрађују у критичком издању *Шћепана Малої* и у монографском истраживању „Текстологија Шћепана Малог“ које то издање прати (Маројевић, 2020, стр. 592–613). Зато ћемо ми овдје, умјесто извођења општих закључака, изнијети резултате наше анализе који могу бити коришћени у другим лингвистичким истраживањима.

(1) Имперфективни глаголи с (дијалекатском) суфиксалном алтернацијом *-ава/-ај-* могу бити коришћени у учењу о лексичко-граматичким хомонимима. Ови глаголи се од општејезичких (стандардних) разликују у презенту и императиву, али се однос хомографије с перфективним глаголима остварује само у презенту. Посебно су индикативни облици који имају исти граfiјски састав у оба вида, па се диференцирање може исказати само помоћу акцента: да над празним гробом

очитај̄у [ШМ 2334]; те се тијем муке олакшај̄у; [ШМ 2167] (облици свршеног вида гласили би: очитај̄у, олакшај̄у). Проблем правилне семантизације увећава се тиме што контекст недовољно јасно указује на глаголски вид.

(2) Специфичност грађе о глаголима с аблативним префиксима састоји се у томе што се у истој, староцрногорско-херцеговачкој дијалекатској контактної зони употребљавају и дијалекатски архаизми (аблативни глаголи с префиксом у-), и дијалекатски неологизми (аблативни глаголи с префиксом њо-), с тим што су ови други настали као резултат губљења оних првих. Овај и овакав правац развоја се мора уврстити у учење о а б л а т и в н и м г р а м а т и ч к и м ф о р м а м а. Тај необични спој архаизама и неологизама у Његошевом пјесничком језику (и пјесниковом идиолекту) условио је погрешну оцјену једног Бошковића – да је Вук у другом издању свога *Рјечника* друго значење глагола *уле̄ӣје̄ӣ* узео из *Горскога вијенца*, из првог стиха *Туждалице сес̄ӣре Ба̄ӣрӣћеве*: *Куда си ми улетио, / мој соколе* [ГВ 1913], чиме је у свој *Рјечник* тобоже унио Његошев русизам (види подробније у: Маројевић, 2005, стр. 380–395).

(3) Тема о перфективним глаголима у имперфективном лику незаобилазна је компонента у расправи о формирању и стабилизовању српске (и словенске) граматичке к а т е г о р и је г л а г о л с к о г в и д а.

(4) Учење о п р е а к ц е н т у а ц и ј и (или прозодијској творби) неће бити комплетно без узимања у обзир прозодијског диференцирања које прати процес семантичког раздвајања глаголâ с коријенима *-виј-*, *-сиј-* и *-држ-*, које се ни до данас није потпуно стабилизovalo, али је у Његошево доба очито било већ у току.

-
- СКРАЋЕНИЦЕ Биљ.: *Биљезница* [у: Петровић-Његош, 2017, стр. 29–322 (фототипија оригинала и препис)].
- ГВ: *Горски вијенац* [у: Петровић-Његош, 2005, стр. 35–218 (критичко издање); Петровић-Његош, 2018, стр. 161–265 (основно издање); Петровић-Његош, 2020б (акценатско издање)].
- ЛМ: *Луча микрокозма* [у: Петровић-Његош, 2016, стр. 105–224 (критичко издање), стр. 903–1020 (акценатско издање); Петровић-Његош, 2018, стр. 67–149 (основно издање)].
- МП: *Медијације у њрози* [у: Петровић-Његош, 2017, стр. 323–346 (критичко издање)]

- НСВ: *Ноћ скуиља вијека* [у: Петровић-Његош, 2017, стр. 347–363 (критичко издање), стр. 641–646 (акценатско издање)]
- ПСР: *Поздрав (србском) роду* [Прилог у: Петровић-Његош, 2020а, стр. 488–490 (критичко издање), стр. 1154–1155 (акценатско издање); Петровић-Његош, 2018, стр. 450–452 (основно издање)].
- ШМ: *Шћейан Мали* [у: Маројевић, 2020а, стр. 227–486 (критичко издање), стр. 1011–1153 (акценатско издање); Маројевић, 2018, стр. 289–449 (основно издање)].

ИЗВОРИ

- Петровић-Његош, П. II (2005). *Горски вијенац*. Критичко издање. Текстологија. Редакција и коментар Радмило Маројевић. Подгорица: ЦИД.
- Петровић-Његош, П. II (2016). *Луча микрокозма*. Критичко издање. Текстологија. Редакција и коментар Радмило Маројевић. Подгорица: ЦИД.
- Петровић-Његош, П. II (2017). *Биљежница*. Критичко издање. Текстологија. Редакција и коментар Радмило Маројевић. Подгорица: ЦИД.
- Петровић-Његош, П. II (2018). *Луча микрокозма. Горски вијенац. Шћейан Мали*. Основно издање. Ортографија и ортоепија. Редакција и коментар Радмило Маројевић. Никшић: Будимљанско-никшићка епархија.
- Петровић-Његош, П. II (2020а). *Шћейан Мали*. Критичко издање. Текстологија. Редакција и коментар Радмило Маројевић. Подгорица: ЦИД. [Рукопис припремљен за штампу].
- Петровић-Његош, П. II (2020б). *Горски вијенац*. Акценатско издање у редакцији Радмила Маројевића. [Рукопис у припреми за штампу].

ЛИТЕРАТУРА

- Бошковић, Р. (1964). Је ли Вук у Рјечник уносио речи из Горскога вијенца?. *Наш језик* (нова серија), 14 (1), 20–26. [Прештампано у: Бошковић, 1978, стр. 255–260].
- Бошковић, Р. (1978). *Одабрани чланци и расправе*. Титоград: ЦАНУ.
- Караџић, Вук Стеф. (1849). *Српске народне њословице и грује различне као оне у обичај узеше ријечи*. Беч: Штампарија Јерменскога манастира.
- Маројевић, Р. (2005). Текстологија Горског вијенца. У: Петровић-Његош, П. II *Горски вијенац* (5–34, 225–1004). Подгорица: ЦИД.
- Маројевић, Р. (2007а). Пјеснички језик Његошев. I (Глаголи с аблативним префиксима. [Први дио]). *Научни сасџанак славистиа у Вукове дане*, (Београд, 13–16. IX 2006): *Грамаиџика и лексика – дескрипџивни и нормативни џрисџуј* [I], Београд: Филолошки факултет, 36 (1), 199–214.
- Маројевић, Р. (2007б). Пјеснички језик Његошев. I (Глаголи с аблативним префиксима. Други дио). *Сџудџе српске и словенске*, Серија I: *Српски језик*, Београд: Филолошки факултет, 12 (1–2), 45–67.

- Маројевић, Р. (2008). Пјеснички језик Његошев. II (Перфективни глаголи с имперфективним ликом). *Научни сасјанак славистија у Вукове дане* (Београд, 12–15. IX 2007): *Грамајика и лексика – дескриптивни и нормативни ѿрисији* [II]. Београд: Филолошки факултет, 2008, 37 (1), 179–198.
- Маројевић, Р. (2016a). Текстологија Луче микрокозма. У: Петровић-Његош, П. II *Луча микрокозма* (5–103, 225–681, 1021–1040). Подгорица: ЦИД.
- Маројевић, Р. (2016б). Рјечник Луче микрокозма. У: Петровић-Његош, П. II *Луча микрокозма* (683–862). Подгорица: ЦИД.
- Маројевић, Р. (2017). Текстологија медитација у прози и пјесама из Биљежнице. У: Петровић-Његош, П. II *Биљежница* (5–28, 377–640, 647–662). Подгорица: ЦИД.
- Маројевић, Р. (2019). Критичко издање Шћепана Малог. *Срјска дашјина*, Никшић: Институт за српску културу, IV, (2), 9–33.
- Маројевић, Р. (2020). Текстологија Шћепана Малог. У: Петровић-Његош, П. II *Шћейан Мали* (5–226, 491–1009, 1159–1162). Подгорица: ЦИД.
- Младеновић, А. (2007). (прир.) *Лажни цар Шћейан Мали* / Петар II Петровић Његош. Подгорица: ЦАНУ.
- Никчевић, В. П. (2005). (прир.) *Лажни цар Шћейан Мали* / Петар II Петровић Његош. Цетиње.
- Петровић-Његош, П. II (1974). *Изабрана ѿисма*. [Избор писама извршили и за штампу приредили Н. Банашевић, В. Латковић, Ј. Миловић. Белешку написали Н. Банашевић и В. Латковић. Објашњења написао Ј. Миловић]. Београд: Просвета.
- Станић, М. (1991). *Ускочки речник*. Књ. II. Београд: Научна књига.
- Стевановић, М. и Бошковић, Р. (1954/1957). *Рјечник* [уз пјесничка дјела П. П. Његоша]. Београд: Просвета.
- Стевановић, М. и др. (1983). *Речник језика Пејтра II Пејровића Њејоша*. [На корицама: *Речник Њејошева језика*]. Књ. I–II. Београд: Српска књижевна задруга.

РАДМИЛО Н. МАРОВЕВИЧ
БЕЛГРАДСКИЈ УНИВЕРСИТЕТ
ФИЛОЛОГИЧЕСКИЈ ФАКУЛТЕТ
КАФЕДРА СЛАВИСТИКИ

РЕЗЮМЕ

СПЕЦИФИЧЕСКИЕ ТИПЫ ГЛАГОЛЬНЫХ СЛОВ
(НА МАТЕРИАЛЕ ПОЭМЫ НЕГОША «ЩЕПАН МАЛЫЙ»)

В настоящей статье рассматриваются, на материале поэмы «Щепан Малый» сербского поэта эпохи романтизма Петра II Петровича-Негоша, специфические типы глагольных слов: во-первых, имперфективные глаголы, имеющие диалектное чередование *-áva-/-áj-*, во-вторых, перфективные глаголы, в фонемной структуре которых наблюдается форма, характерная для имперфективных глаголов, в-третьих, глаголы с аблативными приставками *у-* и *по-* и, в-четвертых, глаголы, характеризующиеся просодическими различиями форм и значений.

Для сопоставительного анализа привлекается материал поэм «Горный венец», «Луч микрокосма» и других произведений Негоша.

В статье, помимо текстологических задач, выдвигаются теоретические вопросы – становления славянской категории глагольного вида, с одной стороны, и просодического словообразования (преакцентуации), с другой.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: Петр II Петрович-Негош; поэма «Щепан Малый»; поэма «Горный венец»; поэма «Луч микрокосма».

Овај чланак је објављен и дистрибуира се под лиценцом Creative Commons Ауторство-Некомерцијално Међународна 4.0 (CC BY-NC 4.0 | <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>).
This paper is published and distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution-NonCommercial International 4.0 licence (CC BY-NC 4.0 | <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>).